

В. І. ЛИТВИНЕНКО

Міжрегіональна Академія управління персоналом, м. Київ

ОСОБЛИВОСТІ ВИЗНАЧЕННЯ ЗМІСТУ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ ТА ЇХ ФАХІВЦІВ

Наукові праці МАУП, 2014, вип. 1(40), с. 149–154

Досліджуються проблеми організації діяльності фахівців підрозділів безпеки із забезпечення економічної безпеки на вітчизняних підприємствах. Розкривається зміст їх діяльності в системі економічної безпеки підприємства.

Організація сучасної системи економічної безпеки підприємства та її функціонування через організацію діяльності суб'єктів безпеки є однією з умов забезпечення повсякденного існування суб'єкта господарської діяльності та створення умов для його сталого розвитку.

Необхідність забезпечення економічної безпеки на підприємстві пов'язана з самою специфікою здійснення підприємницької та господарської діяльності наявністю як об'єктивних, так і суб'єктивних загроз не тільки діяльності підприємству, а і його власникам [1].

Як свідчить вітчизняний та зарубіжний досвід, великі та середні суб'єкти господарської та підприємницької діяльності мають у своїй структурі відповідний підрозділ, який безпосередньо займається проблемами забезпечення безпеки. Загальна його назва — “служба безпеки підприємства”. Від організації таких підрозділів, визначення функцій, завдань, напрямів діяльності, їх штатного забезпечення залежить і забезпечення безпеки на підприємстві, утворення цивілізованих умов для його існування та сталого розвитку, ефективність діяльності суб'єктів системи економічної безпеки підприємства [2].

Проблеми організації таких підрозділів та специфіки їх діяльності присвячені нау-

кові праці багатьох авторів: фахівців — учених з різних наукових галузей та практиків.

Окремі праці українських економістів — фахівців з економічної безпеки присвячені проблемам визначення специфіки діяльності підрозділів безпеки в системі економічної безпеки підприємств. Серед них слід визначити наукові праці: І. Белоусової, Л. Гнилицької, Ю. Кіма, О. Кириченко, І. Мігус, П. Пригунова, В. Франчука та ін., у яких зроблено спробу надання рекомендацій щодо поліпшення діяльності підрозділів безпеки на підприємствах, визначено окремі напрями їх діяльності, надано науково обґрунтовані рекомендації щодо використання методів та технологій їх роботи.

Разом з тим, системних наукових досліджень щодо визначення змісту діяльності підрозділів безпеки по забезпеченню економічної безпеки на вітчизняних підприємствах ще не проводилось.

На підставі проведених досліджень визначимо функції, завдання, специфіку та зміст діяльності підрозділів безпеки по забезпеченню економічної безпеки на підприємствах.

Система економічної безпеки підприємства, як і будь-яка система, являє собою певну множину взаємопов'язаних елементів, що забезпечують безпеку підприємства та досягнення ним цілей бізнесу (отримання прибутку).

Система забезпечення економічної безпеки суб'єкта господарської діяльності має виконувати основні функції: прогнозування, виявлення, попередження, ослаблення небезпек і загроз, забезпечення захищеності діяльності організації і її персоналу, збереження майна, створення сприятливого конкурентного середовища, ліквідація наслідків заподіяного збитку та ін.

Основними принципами побудови системи безпеки організації є такі: комплексність або системність, безперервність, законність, плановість, ощадливість, взаємодія, сполучення гласності та конфіденційності, компетентність [3].

Організація та функціонування системи економічної безпеки підприємства залежить від ефективної роботи штатного підрозділу безпеки, який є на підприємстві основним суб'єктом забезпечення його безпеки. Вітчизняними науковцями визначені основні функції та завдання, які вирішуються підрозділом безпеки підприємства [4; 5; 6].

Функції та завдання діяльності підрозділу безпеки допомогли нам визначити зміст роботи фахівців з безпеки по забезпеченню економічної безпеки підприємства, що має бути відображено як один з напрямів діяльності цього підрозділу.

Здійснивши аналіз завдань, які виконують фахівці з безпеки по забезпеченню економічної безпеки на підприємстві, ми можемо визначити основні напрями діяльності підрозділу безпеки по забезпеченню економічної безпеки підприємства (рис. 1).

Разом з тим, необхідно відзначити, що нині на вітчизняних підприємствах підрозділ безпеки є інструментом для розв'язання проблем засновників (керівників) підприємства по забезпеченню захисту, охорони та безпеки їх особистих інтересів та інтересів їхнього бізнесу. Сама діяльність фахівців підрозділу безпеки носить переважно закритий характер і здійснюється поза визначеного державою правового поля для їхньої діяльності.

Крім того, необхідно враховувати, що саме підприємство є власністю його засновників, тобто діяльність підрозділу безпеки

по забезпеченню економічної безпеки суб'єкта господарської діяльності слід розглядати в контексті економічних інтересів власників підприємства. Таким чином, зміст діяльності фахівців підрозділу безпеки підприємства, визначення суб'єктів її забезпечення залежить від поглядів власника підприємства щодо його діяльності та розвитку.

Об'єктом діяльності підрозділу безпеки на підприємстві є процеси забезпечення безпеки економічної діяльності підприємства та захист економічних інтересів його власника. Предметом діяльності підрозділу безпеки підприємства — використання технік і технологій з метою забезпечення безпеки існування та розвитку підприємства.

Форми діяльності — це те, як організовано підрозділ безпеки і в якій формі здійснюється діяльність його фахівців.

Засобами діяльності підрозділу безпеки є матеріальні, інформаційні, спеціальні та інші утворення (речі), або їх комплекс, за допомогою яких здійснюються заходи по забезпеченню економічної безпеки на підприємстві.

Методи діяльності фахівців підрозділу безпеки — це систематизована сукупність кроків, які потрібно здійснювати для забезпечення економічної безпеки на підприємстві. Основними методами забезпечення економічної безпеки на підприємстві є організаційні, правові, економічні, спеціальні тощо. Методи реалізуються через технології та техніки забезпечення економічної безпеки.

Вирішення завдань — повсякденна діяльність працівників підрозділу безпеки із застосуванням відповідних форм та методів забезпечення економічної безпеки на підприємстві шляхом виявлення та мінімізації загроз, небезпек діяльності підприємству або його власнику.

Результатом діяльності підрозділу безпеки по забезпеченню економічної безпеки підприємства є стан захищеності економічних інтересів власника суб'єкта господарської діяльності, який характеризується утворенням сприятливих умов для існування та розвитку підприємства (отримання прибутку).

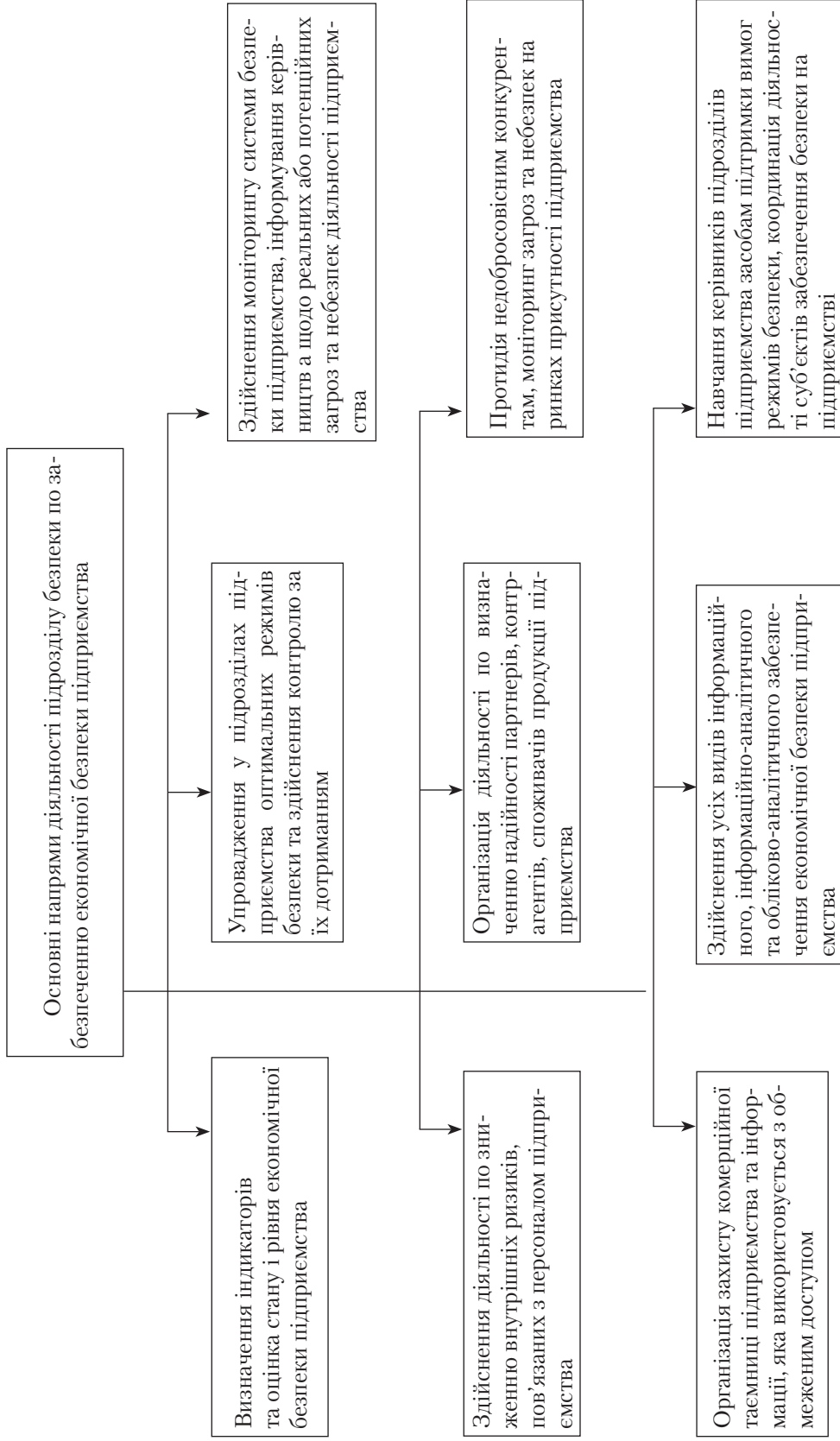
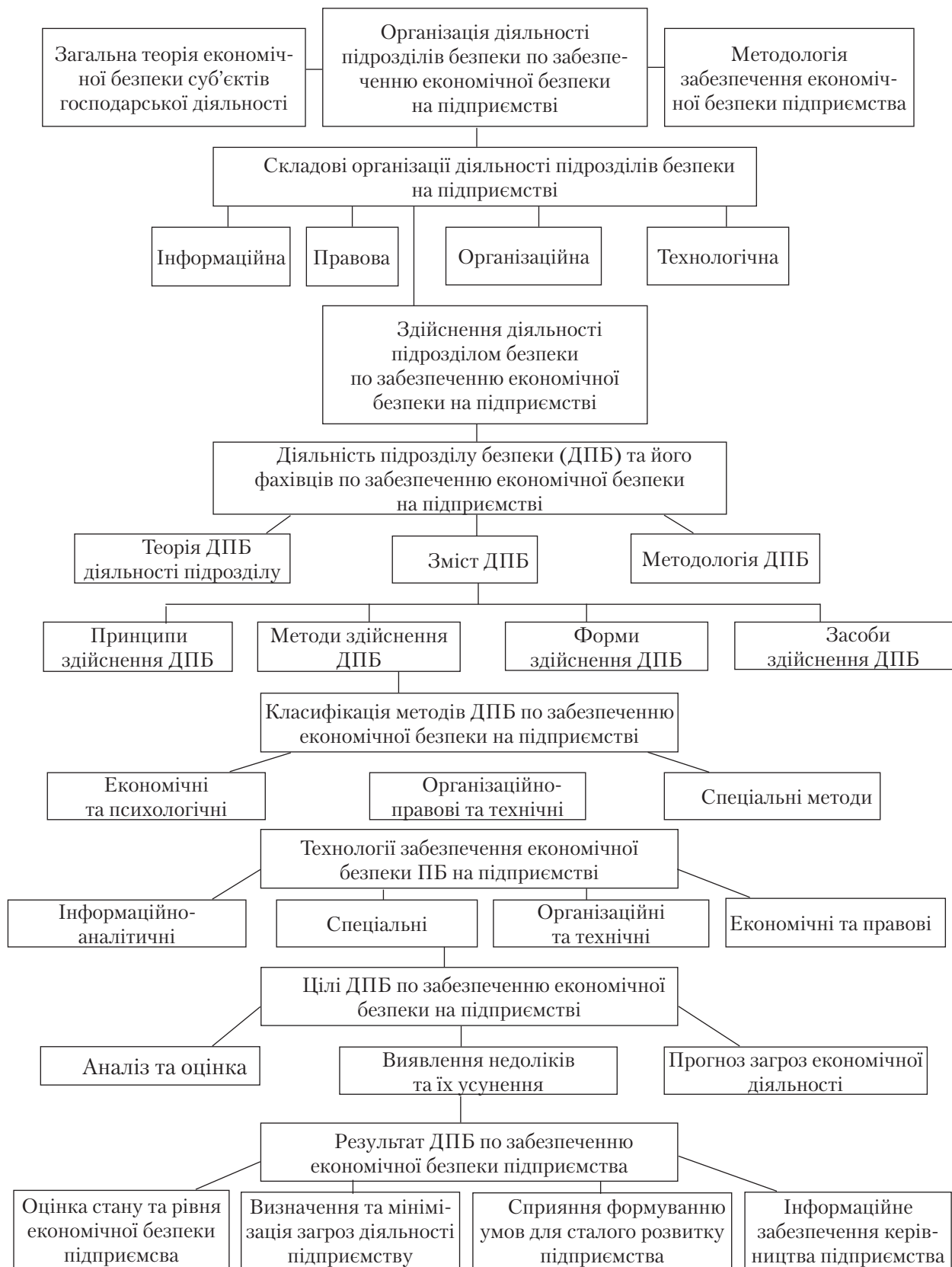

Рис. 1. Основні напрями діяльності підрозділу безпеки по забезпеченню економічної безпеки підприємства

Рис. 2. Структура діяльності підрозділу безпеки по забезпеченню економічної безпеки підприємства

Таким чином, сам зміст діяльності підрозділу безпеки підприємства, її складові потребують науково-методичного забезпечення, яке можливе при здійсненні цільових наукових досліджень. Результатом цих досліджень буде формування теорії та методології діяльності підрозділів безпеки підприємств, надання практичних рекомендацій щодо здійснення цієї діяльності фахівцями з безпеки, використання ними різноманітних форм засобів, методів, технік та технологій по забезпеченню безпеки.

Разом з тим, формування теорії та методології діяльності підрозділу безпеки підприємства та її складові мають ґрунтуватися на загальній теорії та методології економічної безпеки суб'єктів господарської діяльності, розглядатися як її невід'ємна частина, оскільки сама діяльність фахівців з безпеки здійснюється в системі забезпечення економічної безпеки підприємства. Таким чином, ми можемо визначити загальну структуру діяльності фахівців підрозділу безпеки по забезпеченню економічної безпеки підприємства (рис. 2) та зміст самої діяльності для цих фахівців.

Отже, роблячи висновки, ми можемо констатувати таке:

1. Одним з напрямів наукових досліджень економічної безпеки суб'єктів господарської діяльності є проблеми організації та функціонування підрозділу безпеки підприємства, зміст професійної діяльності фахівців з економічної безпеки. Підрозділ безпеки та діяльність його фахівців може виступати одночасно об'єктом та предметом наукових досліджень з економічної безпеки підприємств.

2. Система економічної безпеки підприємства, як і будь-яка система, являє собою певну множину взаємопов'язаних елементів, що забезпечують безпеку підприємства та досягнення ним цілей бізнесу (отримання прибутку). Основним суб'єктом забезпечення безпеки підприємства, у тому числі економічної, виступає підрозділ безпеки та його фахівці.

3. Визначені функції, завдання та напрями по забезпеченню економічної безпеки

реалізуються фахівцями підрозділу безпеки підприємства, що утворює основу змісту їх професійної діяльності.

4. До змісту професійної діяльності фахівців підрозділу безпеки слід віднести: суб'єкт, об'єкт діяльності, предмет та принципи діяльності, форми, засоби та методи здійснення діяльності, процес вирішення професійних завдань та кінцевий результат діяльності. Тобто досліджуючи проблеми забезпечення економічної безпеки підприємства, ми повинні розкрити зміст професійної діяльності фахівців по її здійсненню.

5. Формування теорії та методології діяльності підрозділу безпеки підприємства (її фахівців) мають ґрунтуватися на загальній теорії та методології економічної безпеки суб'єктів господарської діяльності, розглядатися як її невід'ємна частина, оскільки сама діяльність фахівців з безпеки здійснюється в системі забезпечення економічної безпеки підприємства.

6. Специфічність діяльності підрозділу безпеки полягає в тому, що він є інструментом для розв'язання проблем засновників (керівників) підприємства по забезпеченню захисту, охорони та безпеки їх особистих інтересів та інтересів їх бізнесу. Сама діяльність фахівців підрозділу безпеки носить переважно закритий характер.

Література

1. Гнилицька Л. В., Захаров О. І., Пригунов П. Я. Теоретико-методологічні та прикладні основи забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарської діяльності: Монографія. — К.: Дорадо-Друк, 2011. — 290 с.
2. Проблеми управління економічною безпекою суб'єктів господарювання: Монографія / О. А. Кириченко, А. І. Захаров, С. М. Лаптев, П. Я. Пригунов та ін. — К.: Ун-т екон. та права "КРОК". — К.: ЗАТ "Дорадо", 2008. — 403 с.
3. Кириченко О. А., Белоусова І. А., Сідак В. С. та ін. Економічна безпека суб'єктів господарської діяльності в умовах глобальної фінансової кризи: Монографія. — К.: Дорадо-друк, 2010. — 437 с.

4. Крутов В. В. Становлення та розвиток недержавної системи безпеки підприємництва: Монографія. — К.: "Фенікс", 2008. — 406 с.

5. Шульга І. П. Економічна безпека емісійної діяльності акціонерних товариств: Монографія. —

Черкаси: Вид-во ТОВ "Маклауг", 2010. — 425 с.

6. Гнилицька Л. В. Обліково-аналітичне забезпечення економічної безпеки підприємства: Монографія / Л. В. Гнилицька. — К.: КНЕУ, 2012. — 305 с.

У сучасних умовах економічна безпека підприємств має розглядатися як стан та результат діяльності суб'єктів безпеки по захисту економічних інтересів власника суб'єкта господарської діяльності, який характеризується створенням сприятливих умов для існування та розвитку підприємства (отримання прибутку).

В современных условиях экономическая безопасность предприятий должна рассматриваться как состояние и результат деятельности субъектов безопасности по защите экономических интересов собственника субъекта хозяйственной деятельности, который характеризуется созданием благоприятных условий для существования и развития предприятия (получение прибыли).

In the present conditions of economic security must be seen as a state and the result of the activity of security to protect the economic interests of the owner of an economic entity which is characterized by the formation of favorable conditions for the existence and development of the enterprise (profit).

Надійшла 19 листопада 2013 р.